

راهکارهای تحقق جنبش نرم‌افزاری

ملیحه طاهری

۱۳۹۶

www.ketab.ir

سرشناسه: طاهری، ملیحه، ۱۳۵۹

عنوان و نام پدیدآور: راهکارهای تحقق جنبش نرم‌افزاری / ملیحه طاهری

مشخصات نشر: گلستان: انتشارات طاهری، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۵۰ ص

شابک: ۷-۱-۹۵۸۷۱-۹۵۸۷۱-۶۰۰-۹۷۸-۱۴۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: سیاست علمی-ایران-تحقیق و توسعه-اسلام و علوم اجتماعی

موضوع: Iran - Science and state - Research and development - Islam and the social sciences

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶: ۲۹۷.۱۳ / Q۱۲۷

رده‌بندی دیویی: ۴۸۳۰.۹۵۵/۳۰۳

شماره ثبت: ۴۸۲۴۲۴۴ ملی: ۴۸۲۴۲۴۴

نام اثر: راهکارهای تحقق جنبش نرم‌افزاری

مؤلف: ملیحه طاهری

گرافیک: فرشته ایزدی

ناشر: انتشارات طاهری

قطع: وزیری

چاپ: پیشگام

نوبت چاپ: اول/ ۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۷-۱-۹۵۸۷۱-۹۵۸۷۱-۶۰۰-۹۷۸

۱۱	..... مقدمه

فصل اول: جنبش نرم افزاری

۲۴	..... ضرورت جنبش نرم افزاری
۲۶	..... درون مایه جنبش نرم افزاری
۲۷	..... مقدمات جنبش نرم افزاری
۲۸	..... راهکار تحقق جنبش نرم افزاری
۳۱	..... موانع فرایند جنبش نرم افزاری
۳۱	..... عدم اختصاص منابع مالی مناسب
۳۱	..... ارزش نگذاشتن به آثار و فعالیت
۳۲	..... فراهم نبودن زیرساخت های جرأت علمی در جامعه
۳۳	..... عدم وجود اوقات کافی برای محققین
۳۴	..... دشواری تولید فکر
۳۵	..... نگرش سودآوری صرف در امر تولید علم
۳۵	..... دچار روزمرگی شدن پژوهش ها
۳۶	..... فقدان گفتگو و تفاهم علمی
۳۷	..... عدم انتخاب هوشمندانه موضوعات پژوهشی
۳۸	..... نظام آموزشی حافظه محور
۳۹	..... وجود گسست بین نهادهای تولید و مصرف علم در جامعه
۴۰	..... عدم تفکیک موضوعات در تولید علم
۴۱	..... نقصان روش علمی حوزه و دانشگاه
۴۴	..... جهانی سازی فرهنگی

۴۶	چالش‌های فرا روی جنبش نرم افزاری
۴۷	توسعه
۴۸	ابعاد و شاخص‌های توسعه
۵۰	فرهنگ توسعه
۵۰	۱- اجتماعی
۵۳	۲- اقتصادی
۵۳	۳- فرهنگ
۵۵	ژرف نگری - انتخاب
۵۶	راهبرد مؤثر برای توسعه ملی
۵۸	اسلام و توسعه پایدار
۶۱	توسعه فرهنگی در اسلام
۶۲	توسعه فرهنگی و ضرورت تحول در فرهنگ
۶۳	توسعه فرهنگی و ارزش‌های جامعه
۶۵	الگوگیری از غرب
۶۷	علم و توسعه
۶۸	توسعه بر مبنای راهبرد فرهنگ اسلامی
۶۸	مبانی توسعه در فرهنگ اسلامی
۶۹	الگوی توسعه براساس فرهنگ اسلامی
۷۰	- الگوی راهبردی (آرمانی/ذهنی)
۷۲	اجزای مختلف توسعه
۷۷	خودباوری و توسعه
۸۰	غایت نوآوری

فصل دوم: انقلاب اسلامی و توسعه علمی

انقلاب اسلامی و ایجاد تحول در عرصه علم و دانش ۸۸

نقشه جامع علمی کشور ۹۰

نوآوری علمی در دانشگاه‌ها ۹۱

تولید علم ۹۹

مصادیق تولید علم ۱۰۰

۱- پژوهش‌های بنیادی و مقالات بین‌المللی ۱۰۱

۲- تولید علم و پژوهش‌های کاربردی ۱۰۶

۳- توسعه علمی و باستان‌های دیگر از تولید علم ۱۰۶

۴- تعریف تلفیقی از تولید علم ۱۰۷

آسیب‌ها، موانع و راهکارهای تولید علم ۱۰۸

۱- رشد نامتوازن علمی ۱۱۴

۲- توجه به کمیت و غفلت از کیفیت و نیازهای کشور ۱۱۵

علم در فرهنگ اسلامی ۱۱۷

علم در اندیشه امام خمینی (ره) ۱۱۹

نقاط ضعف موجود در ساختار تولید علم و چالش‌های پیش رو ۱۲۳

تولید دانش و نظریه ۱۲۵

رابطه تمدن و دین ۱۲۶

انتخاب شاخص‌ها در راستای توسعه علم و فناوری ۱۲۹

نقش تولید علم در فرایند توسعه ۱۳۵

بومی‌سازی علم و دانش ۱۴۱

پیامد غفلت از علوم انسانی ۱۴۳

فصل سوم: نقش آموزش در تولید علم

ضرورت تحقق تولید علم ۱۴۶

پیشینه تولید علم و جنبش نرم افزاری ۱۴۷

الف - پیشینه تاریخی: ۱۴۷

ب - پیشینه علمی تولید علم: ۱۴۸

نقش آموزش، پرورش در تولید علم ۱۴۸

آموزش و پرورش و تولید علم، موانع و چالش‌ها ۱۴۹

موانع و چالش‌های تولید علم در آموزش و پرورش ۱۵۲

نیروی انسانی ۱۵۲

روش‌های تدریس و فرایند یاددهی - یادگیری ۱۵۴

عدم شکوفایی روحیه پرسشگری ۱۵۶

خلاقیت؛ گم‌شده محیط‌های آموزشی ۱۵۶

سیستم متمرکز در آموزش و پرورش ۱۵۷

راهکارهای مقابله با چالش‌های تولید علم در آموزش و پرورش ۱۵۸

اصلاح و بازنگری در نظام آموزش و پرورش ۱۵۸

تحول ساختاری در سیستم آموزش و پرورش ۱۶۱

نقش مدیریت و فناوری تولید علم در جنبش نرم افزاری ۱۶۲

چالش‌های مدیریت تولید علم ۱۶۴

رهبری نوین ۱۶۶

جایگاه تکنولوژی ۱۶۶

فرهنگ تولید علم ۱۶۷

فصل چهارم: گزیده‌ای از بیانات مقام معظم رهبری

- بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت (۱۳۸۷/۹/۲۴)..... ۱۷۴
- بیانات در دیدار نخبگان علمی جوان ۱۹۶
- بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها در هفدهم رمضان المبارک ۱۴۳۶ ..... ۲۱۴
- بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز (۱۳۸۷/۲/۱۴) ۲۲۵
- منابع و مأخذ ۲۴۷

بدون تردید، فرهنگ تولید علم یک فرهنگ ریشه دار اسلامی است که به جامعه دینی بالنده‌تر و حکومت دینی پیشروتر خواهد انجامید و قطعاً بدون این مهم، تداوم حکومت دینی، بسیار مشکل و احیاناً صوری خواهد بود. می‌توان با تولید نظریه و فکر از طریق جنبش نرم افزاری به جامعه‌ای ایده آل و آرمانی در سطوح داخلی و بین‌المللی نایل شد.

از سویی انقلاب اسلامی نیز برای نبل به آرمان‌های خود و تشکیل تمدن عظیم اسلامی نیاز به برنامه ریزی گسترده و متناسب با اصول و مبانی اعتقادی در راستای ایجاد ساختار فرهنگی داشته و ناگزیر ارائه طرح‌های مختلف برای اداره امور جامعه جهت دستیابی به تمدن جدید است و در این مسیر البته بایستی اعتقادات دینی و باورهای مذهبی و قومی مد نظر قرار گیرد. یکی از مسائلی که طی سال‌های اخیر توسط مقام رهبری مطرح شده و معظم له به کرات ابعاد و شاخص‌های مختلف دینیایی به آن را در مقاطع مختلف ترسیم و تبیین نموده‌اند جنبش نرم‌افزاری است.

جنبش نرم افزاری در سال‌های اخیر به دور جدی وارد عرصه ساختار علمی کشور شده است. چه بسا در این میان تولید علم، ساده‌ترین و به ظاهر روشن‌ترین تعبیر از جنبش نرم افزاری باشد. امروزه بسیاری از نخبگان و اندیشمندان، استمرار حیات نظام را منوط به تحقق جنبش نرم افزاری و درک صحیح آن می‌دانند. لذا نیاز به یک روش علمی، برای تبیین مفهوم شناسی، روش شناسی و فراگیرسازی آن بسیار ملموس می‌نماید. این برنامه کلان زندگی انسان است که به مثابه قانون اساسی به ارائه رهنمودهای سرمشق‌گونه در تمام کلیات مورد نیاز انسان می‌پردازد.

رهنمودهای سرمشق گونه بن‌مایه‌های هدایتی و تعلیمی و تربیتی هستند که وقتی در تفسیرگاه شارحان بزرگوار دین قرار می‌گیرند و به فرآیندسازی می‌نشینند، از آنها آموزه‌های

اخلاقی در زمینه‌های گوناگونی همچون: انسانی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و ... به بار می‌نشیند و در مجموع خود، «فرهنگ» ویژه دینی را می‌سازند.

به این دلیل که آموزه‌های دین مبین اسلام از آبشخور آرمانی باز و ضد تحجری سیراب می‌شوند، تحقیقاً می‌توان گفت همه این آموزه‌ها علم و دانش را در نظرگاه خویش قرار داده و برای علم و دانش مقام و منزلت رفیعی قائل شده‌اند. مع الوصف یکی از مواردی که در دین مبین اسلام از صدر تاکنون همواره مورد تاکید فراوان واقع شده و آیات و احادیث بسیاری را به خود اختصاص داده، مقوله علم و علم‌اندوزی می‌باشد.

کافی است بدانیم که ابلاغ رسالت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم با فرمان «اقرأ» انجام شده و آدم نخستین مجهز به «تعلیم اسماء» - در قرآن - شناسانده شده که در تفسیر اسماء می‌گویند علم به کتب و احادیث، سام‌اشیای عالم است؛ و این نشان دهنده نگاه توسعه‌ای به علم آموزی توسط انسان از حیث، رفت و آگاهی و سلطه دانایی بر مجهولات پیرامون زندگی اوست. این گونه است که همواره قرآن کریم مردم را درباره تفهیمیدن و درک نکردن پاره‌ای از مسائل مورد سؤال قرار می‌دهد: «افلا تعقلون» - افلا تفکرون - افلا یتدبرون»

روایاتی که در توصیه و تأکید نسبت به فراگیری دانش از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و پیشوایان دین اسلام رسیده آن قدر زیاد است که مردم کلینی باب بزرگی از کتاب «الکافی» را به آن اختصاص داده است.

توجه به حدیث مشهور نبوی: «طلب العلم فریضه علی کل مسلم» که بسیاری آن را نقل کرده‌اند خط مشی یک انسان مسلمان را به عنوان کسی که حق ندارد جاهل بماند و بایستی که دانا شود روشن نموده و این در حالی است که ارتقای سطح سواد و دانایی و مهارت یافتن علمی، معرفتی و فنی انسان، شاخصه مهم توسعه انسانی است که وی را در نیل به توسعه اجتماعی قادر می‌سازد.

نوشتار حاضر به بررسی جنبش و نهضت نرم افزاری تولید علم بر مبنای رهیافت اسلامی می‌پردازد و این مقوله را در ابعاد مختلف مورد بحث و بررسی قرار داده و ضمن تبیین اصول و مبانی تحقق آن، چالش‌ها و آسیب‌های فراوری نهضت نرم افزاری را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد.

امید است با بهره‌گیری از نظرات صائب و ارزشمند صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم؛ ضمن رفع نواقص موجود شاهد ترسیم چشم انداز و افق‌های روشن دستیابی به توسعه همه جانبه در جامعه باشیم. ان شاء الله